

Maria Bohigas arriba a la redacció d'EL TEMPS el matí de dimecres, la jornada posterior a la preestrena d'*Incerta glòria*. Amb un semblant que revela alhora la satisfacció i el cansament dels moments viscuts amb intensitat.

—*Incerta Glòria* va viure un revifament amb motiu del centenari de Joan Sales, l'any 2012. Molta gent jove s'hi, va incorporar a la novel·la. Amb la pel·lícula està passant el mateix, no?

—El revifament ve d'abans del centenari, de dues traduccions, la castellana i la francesa. Per poder ocupar un lloc entre el públic català va haver de passar per l'aval exterior. I això no és pas una exclusiva catalana. Ha necessitat sempre aquest moviment cap enfora, perquè havia tingut dificultats cap endins. En el fons, la novel·la conté un retrat de la guerra que no fa goig a les autoritats franquistes, per descomptat que no, però a les republicanes tampoc. És una novel·la que, justament, no fa compliments a ningú. I li calia sortir i tornar a entrar. El centenari va ser un moment de revestir-la d'una autoritat, de trobar un públic que s'havia renovat. I és això que dius: està connectant amb un públic relativament jove. Mira: a l'editorial tenim treballant una persona que es diu Guillem Rierola i que va començar a estimar la literatura a través d'*Incerta glòria*. I és un xicot de vint-i-vuit anys. I com ell, molts. Hi ha aquest fenomen, que és preciós, d'una novel·la que ja té seixanta anys i que comunica molt directament amb un públic que en té vint-i-cinc, trenta. Que no és contemporània en absolut d'aquest públic i que no té amb ella una relació de simpatia generacional, però s'hi ha establert un diàleg. I això és molt bonic.

—Estem parlant de públic, però també la recepció crítica ha anat canviant.

—Aquí hi ha una suma de punts de vista i de treballs, d'implicacions. Un canvi de paradigma. Des de diversos fronts alhora. Un personatge que ha tingut un paper clau des de la universitat ha estat el Xavier Pla. Hi ha també un sector de joves periodistes que s'han mirat aquesta novel·la amb veritable passió. Hi ha un seguit de directors de teatre i cinema que han considerat que era una obra completament atractiva i han tingut ganes de treballar-la. No únicament l'Àlex Rigola i l'Agustí Villaronga, que han estat els que ho han fet finalment, sinó el Marc Recha, el Joan Ollé, la Carme Portaceli... Hi ha tota una sèrie de gent que s'ha interessat per *Incerta glòria* en el darrer decenni. Ho veig com un símptoma d'un canvi de sensibilitat. *Vida i destí* de Grossman va poder ser llegida després de la caiguda del mur de Berlín...

—Peter Bush, traductor a l'anglès d'*Incerta glòria*, considera que està al nivell de la de Grossman. Un paral·lelisme ben trobat, a més.

—Sí. I hi ha el punt de vista i la nosa que fan,

«*El de Sales és un fervor religiós dostoievskià, gens ni mica eclesiàstic*»

també. L'associació és molt bona perquè són novel·les, cadascuna d'elles, que han requerit un temps molt llarg abans de poder ser realment llegides pel públic. Perquè engeguen a passeig totes les veritats establertes sobre un fet traumàtic, que és una guerra i tot el que comporta i tot el que avala. Tots aquests avals se'n van a fer punyetes. *Vida i destí* i *Incerta glòria* eren novel·les que necessitaven la caiguda del teló d'acer. I necessitaven que no hi hagués aquesta mena de comunió i cohesió del sector progressista en el sentit de no tocar els herois de la revolució. Ara, els herois de la revolució es poden tocar. I, de vegades, massa i tot. Tens la sensació que s'està anant a un discurs que és una mena d'equiparació dels bàndols. I no es tracta d'això, de dir que tot és igual. *Incerta glòria* no ho fa, això. No és una novel·la que caigui en el parany del revisionisme, un parany obert a molts discursos, també a Catalunya.

—S'ha fet una lectura esbiaixada de l'obra pel tema de les motivacions religioses? No caldria posar l'accent en la visió humanista?

—Humanista i, sense cap mena de dubte, cristiana. I això va ser un obstacle durant molt de temps per al Joan Fuster o per al Joaquim Molas, per posar dos exemples significatius. Són coses, d'altra

